

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravištvu (administracija) in ekspedicija na Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. -- kr.
za polleta . . . 5 " "
za četrt leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
za pol leta . . . 4 " 20 "
za četrt leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah šte. 25.

Izhaja po trikrat na teden in sicer v torek, četrtek in soboto.

K reformi vseučilišnih nauk.

Pod tem naslovom napisal je dr. E. Kleinschrod, prof. prava na vseučilišču v Monakovem, dva zanimiva članka v „Pester Lloyd“, ktera bodeta gotovo zanimala naše izobraženo občinstvo:

I.

Vaši najnovejši članki, kateri se tičejo reforme vseučilišnih odnosaev, našli so v nemških vseučilišnih krogih mnogo priznanja, z druge strani pa tudi oporekanja. Vprašanja od vas napisana zanimajo enako nemška, kakor tudi avstro-ogerska vseučilišča, ker so tu odnosaev v glavnem isti. Danes hočemo spregovoriti o vprašanji učnine (Kollegiengeld), ktero je treba na vsaki način reformirati in ob enem o vprašanji, ktero ima pri onih, katerih se najbolj tiče, pri profesorjih živahnih protivnikov. Ni dolgo tega, kar je bilo gornje vprašanje razpravljano v dunajskem državnem zboru, ter je minister Unger zagovarjal pridržanje učnine, pri kateri priložnosti omeni, da ga je vsaki goldinar učnine zelo razveselil, kakor posebno priznanje njegove učiteljske delavnosti. Nam se je priljubilo odkritosrčno priznanje, a mislimo, da profesor more priznanje svoje učiteljske delavnosti na drug način dobiti, kakor v plačanem novcu.

Brezdvomno je, da je vredba učnine postala v času, kateri je davno pretekel in se že samo zato mora prašati: ima li razlogov, da se danes ta breztemeljna vredba (institucija) še nadalje pridržuje? Mi moremo to uprašanje iz najvažnjih razlogov zanikati.

1. Najprej je to prava anomalija (izjema).

da profesorji, kateri kakor drugi državni uradniki dobivajo stalno, urejeno plačo, še dobivajo za opravljanje svojih dolžnosti stanu (Berufspflicht) tudi posebne dohodke. Sodnik ne dobiva ni novca več razun svoje plače, pa tudi od strank nič, akoravno bi bil prisiljen delati ponoči, da reši nakopičene posle. Nasproti profesor nima toliko posla, ima li on mnogo ali malo poslušalcev v svojem kolegiju, to je brez važnosti vsled razdelitve števil ur; razun tega ni mogoče ni v Avstriji niti v Nemčiji preobložene profesorjev s kolegiji, ker je namesteno mnogo učiteljskih sedežev. Ako profesor tri ure na dan, tedaj 18 ur na teden, uči, to se že misli, da ima mnogo posla, med tem ko uradnik mora biti v pisarni vsaj 6 ur na dan, tedaj dvostruko od profesorja. Edino, kar se na Avstro-ogerskem zahteva od profesorja, kakor neplačano in izvanredno delo, je, da mora predavati vsake tri semestre en „collegium publicum“ od vsaj ene ure na teden. Mi trdimo, da je korist takih javnih kolegij enaka ničli; vzmimo en semester od 20 tednov, v katerih se predava, kar je že mnogo; more li se v 20 urah in sicer na vsakih osem dni pride ena ura — ako ni slučajno ta dan praznik — kaj temeljitega predavati? Vsaj na Avstro-ogerskem bi se moralo vpeljati, kar se zahteva od pruskih profesorjev, da mora vsaki redni profesor vsakega tečaja vsaj enourni „collegium publicum“ držati. V ostalem ne smemo zamolčati, da tudi na Nemškem večkrat nema nobene koristi od tih „collegia publica“, ker niso drugo, kakor skrajšani odlomki kakega glavnega collegia. Zavêden profesor v resnici kaj tacega ne dela, ali kaj tedaj, ako on ni zavêden (vesten) ter

spolnuje svoj enourni pensum čim lajšje? Kdo ga kontrolira?

S tim je zadeta tudi druga anomalija pri naših (in nemških) vseučilišnih stvarih: Profesor „dela“ brez kontrole. Kje se to inače godi? Profesor mora, da v lagodnem urejenji svojega poklica preveč daleč gre, dokler mora intervenirati ministerstvo. K temu še pride: se vè da je popolnoma naravno, da profesor nekaj piše, znanosti podpira, kajti kdo da to inače dela? Uradnik nema k temu prav nič časa. A kaj tedaj — pa takih profesorjev je mnogo — ako on nič ne piše, ter se njegovo službovanje na to omejuje, da skoz več let bere iste, že davno napisane zarujevele zvezke? Pa vendar mora vsakega tečaja dijaški žep posebej plačati zadržaj (vsebino) tega starega zvezka! Ni li to obžalovanje vredno stanje?

Mi trdimo vsled mnogoletnih skušenj dobljenih na treh vseučiliščih, na enem avstrijskem in na dveh nemških, da ustanova učnine upliva korumpirano na profesorje; in to z golimi besedami rečeno: zarad lova na denar učnine, posebne na manjših vseučiliščih, kjer so profesorji slabše plačani, dogodi se, da se v resnici potrudijo čim več ur predavati, da si nedovoljno plačo povečajo, med tem, ko mi z druge strani vprašamo: je li kdo kdaj slišal, da bi se kateri nemški profesor s čitanjem kolegija publica posebno zanimal? Od tod pride, posebno na manjših vseučiliščih, nasprotna nevošljivost vsakega goldinarja, kterege „kolega“ dobi, ker se računa. Naj nobeden ne misli, da pretiramo; to je tako, in mi moramo takoj pred celim svetom navesti dokaz o resničnosti rečenega. Naj se tedaj

Ubogi Muhzin.

O času vlade gizdavega sultana Solimana živel je v Carigradu bogat trgovec Muhzin. Kupčeval je z dragocenostmi in z biseri.

Muhzinova žena bila je tako lepa in ljubezniva, da jo je on bolj ljubil ko vse druge dragocenosti, njene rudeče ustnice čislal je bolj ko rubine, žar njenih oči razveseljeval ga je bolj ko bleščoba demantov, glas njenega govora laskal se je njegovim ušesom bolj ko cvenk srebra. Teh oči, teh ustnic bi ne bil dal za vse bogastvo celega sveta.

In vendar so bile žareče in sladke ustnice njegove žene minljive blagotine. Pih vetra od poluotoka Moreje, ki je kugo prinesel, vzela je Muhzinu njegov zaklad. Ta mrtvaški pih občutil je zvezdi enake oči Eminhe in onemil njene zgovorne ustnice.

Kar bi ne bil dal Muhzin za vse dragotine sveta, dati je moral smrti zastonj, zakopat je moral svoje najljubše premoženje v črno zemljo, ktera ničesar več nazaj ne dá, pa se tudi ne zahvali za to, kar si svojeroljno vzame.

Zlo objokaval je bogaboječi Muhzin svojo zgubo, žalosti ni čutil ne žeje ne lakote, tudi spati ni mogel. Vsako noč vsedel se je na ravnicu strehe svoje hiše in jokal je po svoji Eminhi do jutra.

Zastonj tolažili so ga sosedje in prijatelji. Kaj mu je to pomagalo! Ni si zamogel misliti, da se mu lepe oči ljubljene žene več ne smehljajo, da ga njene lepe ustnice ne kličejo več z imeni srčne ljubezni.

Neko noč, ko se Muhzin nemirno premetava po postelji, približa se mu skoz vrata čarobna prikazen. Bil je to stavec, čegar siva brada in turban sta se svetila, kakor da bi gorele. Prikazen ga s prijaznim, tolažilnim glasom ogovori:

— Muhzin! jaz obžalujem tvoje trpljenje, smiliš se mi v tvoji žalosti. Jaz te vrednega spoznam, da ti pomagajo nebeške moči, kajti ti si svojo ženo nadčloveški ljubil. Čuj! Tvoja žena ni umrla, ona ni umrljivo bitje, hči je neumrljive vile. Eminha tudi sedaj še živi. Ona zamore vsled svoje čarovne moči umreti kolikorkrat hoče. Zbudi se potem spet

v drugi deželi, tam začne novo življenje, umre in zopet dalje potuje. Opaši svoja ledja in hitro odpotuj v Mekko. Vsedi se tam pred vrata blizo studenca Zenzem ležečega pokopališča in čakaj; čakaj tako dolgo, da prineso pogrebci mrtvaško z rumenosvilenem prtom pokrito trugo. Na prtju bodo napisane modre črke in lesketale se srebrne vezene. Skoči potem k pogrebcem, odkri obličje mrliča in videl boš Eminho. Žalujoci ti sicer ne bodo verjeli, da je mrlič bila poprej tvoja žena; pa ti vzemi to-le malo puščico izza pasa, v njej je mazilo, pomaži s konci tvojih prstov obrvi in ustnice mrtve in odprla bo oči, njene ustnice bodo šepetale: Muhzin! Nobeden ne bo več dvomil, da je to bila Eminha, tvoja žena. Pripeljal jo boš spet v Carigrad in ona si ne bo več želela te zapustiti. Da pa med tem, ko ti potuješ, tvojih dragocenosti tukaj kedo ne zapravi ali vkrade, ali ako bi jih saboj vzela, da ti jih v puščavi ne pobero roparji, zaupaj jih tvojemu zvestemu poštenemu prijatelju Ali Hodžiju, ki je pismouk in razlagalec korana. Pri njem boš, kadar s svojo Eminho nazaj prideš, tudi svoje premoženje nazaj prejel.

enkrat odstrani vzrok tih nedostojnih odnošajev.

3. Uredba učnine škoduje onim, zaradi katerih so ravno vseučilišča, in ti so dijaki.

To v resnici čudno deluje, kadar je prva misel dijaka še le stopajočega na vseučilišče ravno ta: kaj moram plačati? To vprašanje žalibog gre pred onim: kaj bi najrajši poslušal? Siromašen dijak bode samo toliko poslušal, kolikor je potrebno, da se mu vračuni tečaj, in tedaj si bode on poiskal profesorja, katerega dotični kolegij n. pr. dediško pravo znaša eno uro manje (tedaj ceneje) od drugega profesorja. Večidel tukaj ceneji ni profesor, ker le zato predava ceneje, da ga poslušajo, kar bi drugače ne bilo mogoče. Drugih predavanj, izvzemši predpisanih siromašen dijak naravno ne more obiskovati zaradi svojega siromaštva, tedaj to ne pospešuje njegovega izobraževanja, marveč ga še kvari. Naj se nam ne odgovarja „siromašen dijak se oprusti od učnine.“ Ne ravno vsaki; tukaj se zahteva stanovita stopnja siromaštva, o katerem profesorji (kakor judices in propria causa) odločujejo. Pomislimo na uradnika s 1200 gl. plače, z mnogoštevilno družino, a eden njegovih sinov obiskuje vseučilišče. Goljufali bi se, ko bi menili, da bode oproščen od učnine, pa naj bodo še bolj dokazano; naj se preračuna, je-li mogoče očetu brez dolgov plačevati za pandekte 50 mark, za practicum državlanskega zakonika 40 mark (to se zahteva na Pruskem)? Ob svojem času se je reklo v dunajskem zboru, Dolžnost plačanja honorara v tem je dobra, da dijak rajši obiskuje kolegija, ker on vendar hoče, da za svoj denar nekaj ima. To ni istina; prvo navadno ne plača dijak, marveč njegov oče — takrat zaradi tega ne pride k predavanjem, ker jih plača on ali njegov oče, ampak, ker se mu docent dopada, ako ne: tedaj se on noče za svoj plačani denar zraven še dolgočasiti, ako li je že marljiv, on si dobi „scripta“, da vidi, kaj hoče profesor vprašati, ako je examinatorski.

Učnina bi se morala najprej zaradi tega odpraviti, da bode vzajemni odnashaj med profesorjem in dijakom čisto in samo tihoč se znanstvenih interesov, ter da zmiraj nevgodno denarno vprašanje ne pride na polje znanosti in njenih nauk. Ne mora li mladina veliko bolj spoštovati gorečega in marljivega učitelja,

kteri ne dobi nikakoršnega honorara, kakor učitelja, kateremu je morala plačati stotine ali tisuče? Tudi mladina računa, pa zakaj tega ne stori?

Z vašim novim predlogom, da se zamenja učnina s plačo umerjene šolnine (Schulgeld), se mi popolnoma strinjamo; no ne zato, da profesorji dobijo odškodnino za ono, kar so izgubili po novejši uredbi, ker mi mislimo, da ni občne zahteve, da se odškodnina nadomesti, ako se vsled novih uredb poznejši interesi odškodujejo. N. pr. Koliko li ni bilo poštarjev z gradbo železnic poškodovanih, da ne rečemo popolnoma uničenih? Ali je kdo na to mislil, pa oni sami, da se jim zato plača odškodnina? Nasproti mi moramo upeljanje šolnine, ktera se ima razdeliti med profesorje po številu njihovih poslušalcev, zato zagovarjati, ker si profesor, ako noče da zaostane v svojej znanosti, mora priskrbeti literaturo, zahteva, ktera se ne tirja od uradnikov.

Vašemu daljnemu predlogu, da se razmerno povekšajo profesorske plače, ne bi vedeli nobenih daljših razlogov dodati, ter tako upamo, da se bode odpravila institucija o plači učnine, ktera je zastarela in se ne dá več opravdati, a je na škodo najvažnijim interesom vseučilišča. (Dalje prih.)

Vzbujevanje narodne zavesti.

III.

Namen čitalnic in bralnih društev ni le samo razveseljevanje, — one imajo temveč nek višji pomen, namreč vzbujati, gojiti narodno zavest. Tu naj bodo slovenska tla, tu naj se razgovarja le v mili, lepoglasni materniščini. Z žalostjo pa mora srce vsacega rodoljuba navdati, ko vidi, da se v nekterih čitalnicah prav dobro nemškutari in slovenščina zanemarja. Bil sem večkrat v taki čitalnici navzočen, kjer se je dobro nemškutarilo. Kraja nečem imenovati, kajti — nominis sunt odiosa. — Omenil sem to nepravilnost merodajnemu možu nasproti, a kaj mi je odgovoril? To nikakor ni čitalnici v kvar! Prijatelj, pojdi v nasprotni tabor pogledat, kaj pa tamkej najdeš? Tam ne boš slišal slovenske besede, tam se zadosti v tem obziru namenu društva. Zakaj bi li mi ne zadostili namenu čitalnice, zakaj

bi se sramovali svojega lepega jezika? „Kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti!“

Upsmo, da se bo v tem obziru bolje gledalo na slovenščino, kakor na jezik, ki ga nam naši nasprotniki tako vsiljujejo.

Namen čitalnic je, kakor sem že v začetku tega sestavka omenil, vzbujevati in gojiti slovensko idejo. One so zelo važne za razvoj našega naroda. Potrebne so tedaj čitalnice v vsacem večjem slovenskem trgu. Tu naj bi se zbirali, tu naj bi se pomenkovalo in posvetovalo v važnih trenutkih. Žalibog da temu ni tako! Mnogo je še trgov na Slovenskem, kjer še ni nobenega domačega društva, kjer še večina spi pogubonosno spanje narodove nezavesti. Treba je tedaj na to delati, da se število čitalnic kolikor mogoče pomnoži. Zopet mi pa zna kdo ugovarjati, da to ni tako lahko kakor se misli. To pač ni tako težko. Delati je treba, energični moramo biti, navdušeni moramo biti za narodno stvar. V vsacem trgu je gotovo nekaj veljakov, ki bi se ne branili nekaj krajcarjev v ta namen dati. Taki čitalnici po vsem zadostijo slovenske novine; ni potreba časnikov v tujih jezikih pisanih, ako tega ne zmore žep. Prepričan sem, da bodo radi dali duhovniki ali drugi rodoljubi v dotičnem kraju svoje novine čitalnici, če jej ni mogoče, vseh naročiti si. Po tem je lahko v večih trgih čitalnice ustanoviti.

Delajmo tedaj v ta namen; bodimo prepričani, da si bomo tako mnogo zaslug za razvoj našega naroda pridobili in naš narod bo naše delo blagoslavljaj, ko nas več ne bo.

IV.

Tudi z besedami se dá nekaj narediti. Dobra in pametna beseda veliko zaleže. Občevati je treba mnogo s priprostim narodom, podučevati ga je treba, navduševati in povedati moramo tistim, ki še prav ne vedo, kaj in kako stoji z nami, da gre tu za naš jezik, za našo narodnost. To bode naše nasprotnike v oči; jezik, ki so ga prvič slišali še na maternih prsib, jim je na potu. Svoj lasten narod so zatajili, uničiti ga hočejo, spojiti ga hočejo s tujim narodom, ki nas je mnogo stoletij pritiskal. Ponemčevanje jim je najprva in najsvetejša stvar. To je treba našem seljanu razložiti; razvidel bo sam, na kateri strani je pravica. Ako bodemo tako ljudstvo podučevali, prepri-

Prikazen s svetlo brado na to zgine izpred oči Muhzina.

Trgovec se čudi, vstane, otare oči z obema rokama, češ, morebiti se mu je vse to sanjalo, prižge luč in začudenje je bilo še večje, ko zagleda na mizi pušico, ktero mu je stavec prinesel. Pušica bila je lepo izrezana iz slonove kosti, po robu so bili v njo vdeleni tirkizi, vresena je bila vsa z zlatom. Človeška roka tako izvrstnega ne more narediti.

Muhzin pripoveduje drugi dan prigodbo svojemu prijatelju Ali Hodžiju, na katerega ga je skrivnostni ponočni stavec napotil. Pismouk zmaje z glavo ter se trudi Muhzinu celó stvar iz glave spraviti — češ, da se mu je sanjalo ali pa da so to domišljije njegovega po žalosti oslabelega duha. Da mu tudi dokaže, mu na zadnje še reče: Tvoja Eminha gotovo še mirno v svoji rakvi leži, le pojdi, odpri rakev in se boš sam prepričal.

Muhzin hitro uboga in glej — Eminhe ni bilo več v rakvi. Zda je bil Muhzin popolnoma prepričan, da je prikazen pravo imela, in nobena sila ga ni mogla več doma zadržati. Gotovino vzel je seboj, shrambo z dragocenostmi pa izročil svojemu prijatelju

Ali Hodžiju, vrlému splošno spoštovanem možu, da on skrbi za nje tako dolgo, da on iz Mekke nazaj pride. Ali Hodža prevzame dragocenosti in obljubi dobro paziti na-nje.

Vkljub vsim neugodnostim dospel je Muhzin v štirih tednih v Mekko. Med potjo pobrali so mu v puščavi roparji vso gotovino, ki jo je pri sebi imel, le pušico s čarobnim mazilom je rešil, ker jo je imel na glavi v turbanu zavito, zato je roparji niso našli. Priberačil se je potem do svetega mesta, in tudi tu živel od milodarov pobožnih popotnikov. Pisal je pač tudi Ali Hodžiju, da mu denarja pošlje, pa ni dobil odgovora.

Sedel je sedaj pred vratmi pokopališča ne daleč od studenca Zenzem. Tu opazoval je vsaki pogreb, ki je šel memo njega. Pokopališče bilo je namreč največe v Mekki.

Minulo je leto in še je Muhzin zastoj pričakoval truge, kakoršno mu je bila prikazen popisala. Ali je bila truga modra, pa mrtvaški prt ni bil rumenosvilen, ali pa je bil prt tudi pravi, pa črke na njem niso bile modre, ali je bilo vse v redu, le vezanine niso bile srebrne, ampak zlate. Pripetilo se je tudi, da je bilo vse po godu, le mrtvec je bil mož ali

pa otrok. Muhzin bil je že blizu onega dušnega stanja, ki ga splošno imenujemo blaznost.

Nekega dne čuje od drugih beračev, da bo danes svečani pogreb. Žena bogatega kadileškira, lepa Eminha, je umrla.

— Eminha! Ha!

To ime oživelo je dušo Muhzina z novega. Ne trenutek se ni spred pokopališča ganil, da gotovo ne zamudi pogreba. Srce mu je v prsib tolklo kakor kovaško kladivo, ko začuje žalostno pogrebno godbo.

Muhzin ni gledal na bleščobo pogrebnega spreveda, ne na vrtoglave Derviše, ne na žene žalovalke, ne na siligdare, ki so med ljudstvo denarje metali, le v trugo je imel vrpte oči. Že od daleč je zapazil, da je truga modra, mrtvaški prt rumeno svilen, ko se spreved približa, videl je, da so na prt modre črke in da je s srebrom vezen. Vse se je strinjalo s popisom čarobnega starca.

Muhzin skoči med pogrebce, odrine jih z močjo zblaznelega od truge in zaupije:

— Stojte! Stojte! To je Eminha! To je moja žena! (Dalje prih.)

čani bodimo, da ne bodo nikdar več naši nasprotniki na krmilo dežele prišli. Seznaniti jih moramo z važnimi narodnimi zavodi; povedati jim moramo, kakšne važnosti so razne volitve, pri katerih hočejo naši nasprotniki domači element izpodriniti. Seveda bi bilo tudi dobro, da jih v razgovoru tudi z našo zgodovino seznanimo.

Delajmo tedaj za vzbujanje narodne zavesti in za razvoj našega naroda, kolikor nam je največ mogoče! Posvetimo tej stvari največ časa in največ truda! Žalostna je naša preteklost, ne dosta boljša tudi sedanost, a lepša mora biti bodočnost, kajti pravica zmaga preje ali pozneje — to nam kaže velika knjiga zgodovine. Bodimo energični, delajmo vstrajno. Podpirajmo slov. časnike po svojih močeh — to gotovo ne bo brez uspeha. Skrbimo, da bo v teku časa v vsacem večjem trgu slovensko društvo; občujmo kolikor mogoče z narodom. V kratkem bomo želi obilno uspeha in spolnile se bodo gotovo neumrljivega Prešerna besede:

„Vremena Kranjcem bodo se zjasnila!“
Z a t i š k i.

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 21. februarja.

Minister **Stremayr** je predstavil nove ministre državni zbornici, in pri tej priložnosti rekel, da bo vlada kar mogoče varčno postopala z denarjem. Zaradi iztočnega vprašanja je poslance potolažil, da se bo vlada držala berlinske nagodbe, da tedaj ne pojde dalje ko na Novi Pazar in Mitrovico; vladanje zasedene dežele pa je stvar skupnega ministerstva, ker se Bosna ne more niti Cislji, niti Ogerski prištevati. Nekteri listi govoré, da je sedanja vlada le z a č a s n a, in da bo čez nekaj časa grof **T a a f f e** sestavil novo ministerstvo. Sploh se misli, da bo **U n g e r** potem zopet vstopil v novo ministerstvo, in govori se: **U n g e r** gre, da bi ostal, drugi ostanejo, da bi šli.

Madjari so vsi srditi, da se je šla rumunska deputacija k cesarju pritožiti, ker Madjari hočejo madjarski jezik v vse šole uvesti. Madarasz je prašal naučnega ministra, kaj on o tej deputaciji misli, in kako se morejo Rumunci podstopiti, vladarju svete dajati? **Bela Grünwald** pa hoče popolno centralizacijo, in strogo birokratično vlado, da bi se druge narodnosti na Ogerskem prej zadušile. Na tak način bodo Madjari svojo mero kmalo dopolnili, in prišla bo nad nje katastrofa, kakor na Turke v ravno preteklih letih.

Vnanje države.

Sultan je ukazal **Karatheodory** paši, naj dokonča obravnave z Avstrijo. Kakšne obravnave so to, se ne pové; brž ko ne zavolj **Novega Pazara**, ali ka-li?

Rumunci so vbogali dober svet Avstrije in Francoske, ter izpraznili trdnjavo **Arab-Tabia** poleg **Silistrije**, proti temu, da Rusi obljubijo, da je ne bodo prej zasedli, dokler velevlasti tega ne dovolijo.

Na **Francoskem** si rudečkarji in „višnjevi“ ostro nasproti stojé. Levičnjaki hočejo zdaj ministerstvo **Broglie-Fourtou** na obtožno klop posaditi. **Grevy** in **Wadington** pa temu nasprotujeta, češ, da zdaj, ko se komunistični požigalci nazaj kličejo, ni čas, bolj poštenih ljudi v keho tlačiti. **Wadington** je tako hud, da hoče odstopiti, ako bi zbornica v to privolila.

Predsednik Grevy se kaže zmernega; pa je preslab nasproti divjemu naskoku radičalcev, in tako se drvi vse na kraj propada.

Iz južne **Afrike** se poroča, da tisti **Kafri**, ki so služili do zdaj v angležki armadi nasproti svojim rojakom, močno dezertirajo. Tako se tam Angležem vse na slabo obrača.

Izvirni dopisi.

Iz spodnjih Borovelj pri Celovcu, 18. febr. Da-si je že par tednov minulo, odkar je tukajšnje na Koroškem edino slovensko katoliško-politično društvo imelo svoj občni zbor, po občnem zboru pa pevsko zabavo, da-si poleg tega zori tudi duh slovenski, pri katerem je bilo toliko kmetskega in družega ljudstva zastopanega, kakor nikdar poprej, ni vendar nobeden prijatelj Vašega lista se potrudil, da bi bil vsaj z eno besedico omenil veselega znamenja, da tudi tu za nas na opustošenih koroško-slovenskih tleh je krepko jelo cvesti in poganjati drevo naše mile Slovenije. Popoldne po litanijah dne 2. februarja zbralo se je v velikih dveh sobah v gostilni pri **Jurkeljnu** mnogo občinstva, največ kmetskega iz bližnjih in oddaljenih krajev. Program je obsegal govor predsednikov, posamezne nasvete, volitev novega odbora in po volitvi petje, katero nam je **g. Franjo Ozbič** s tremi drugimi pevci pripeljavši se iz Celovca najizvrstneje izpeljal, tako da je občinstvo polno ognja ter vneto po krasoti posameznih pevskih toček svojo veliko zadovoljnost pokazalo z gromovitim priznanjem in rokoploskom. Dobro je res, da je omenjena pevska četvorica prišla, ker mnogo naših ljudi je do sedaj mislilo, da mi nimamo lepih slovenskih pe-mi. Marsikteremu se je unela iskrica ljubezni do svoje majke Slave, ki je slišal tamborico in kitaro, kakor tudi lepe slovenske melodije iz čistih grl. Marsikterega prebudil je še poleg tega eni ali drugi govor **gg. bratov Ozbič**, ki sta nam dokazala posebno šolstvo v koroški slovenski, kako plesnjevo da je, kar smo iz golega prepričanja res uvideli, in popolnoma pritrdili govornikoma. Tudi na umetni ogenj niso pozabili naši vrlji celovski pevci, kateri je jako iznenadil naše ljudstvo. Potem smo se razšli, vsak z veselo nado, se zopet kmalo videti, posebno pa **gg. pevce**, ki so bili tako prijazni in kratkočasni. Na svidenje!

Z Dunaja 19. febr. *) „Slovensko-literarno društvo na Dunaji“ je po pravih zakonito potrjeno. Z ravno voljenim odborom pa je društvo tudi na znotraj osnovano. Nastopil je moment, v katerem se začenja redno društveno delovanje. To trenotje je imenitnega pomena. Imenitnost ustanove je odvisna od prihodnosti. Vredno je tedaj pogledati, kako se nam kaže prihodnje življenje društveno.

Sedanja doba ima med drugim tudi značaj združevanja od najmanjših skupin do velikih mednarodnih zvez. Tudi Slovenci niso preubogi glede na snovanje društev za razne namene. Ali nesrečni so s takimi početji. Društvo za društvom jim umira, včasih že o porodu, če ne že pred porodom. Pri nas gledajo samo na lepe namene pri snovanju, ne pa na mogočo dosego blagih namer. Vero in upanje v društva smo tedaj izgubili.

Tudi naše formalno ravno utrjeno društvo nima pričakovati, da bi se mu gledé na upanje in zaupanje bolje godilo. Na prvi pogled so tudi pravila videti preveč utopičnih namer. In jaz sem pri prvem shodu za snovanje tega društva kar naravnost izrekel, da društvo več od sebe zahteva, kakor ima v sebi. Danes

*) Ta govor, ki se je govoril pri ustanovljenju „slov. liter. društva“ na Dunaji, nam je bil poslan s prošnjo, da bi ga priobčili. Vredn.

sem prišel z boljším prepričanjem in zaupanjem in z večim veseljem v prvi redni zbor. Po premišljevanji društvenih pravil se je pesimističnost skrčila in upanje se je povečalo.

Vsako društvo ima že s početka v sebi krali za svoj daljnji razvoj ali pa nagli pogin. Vzroki poroda, pomočki za razvoj in namen odločujejo o življenji in smrti tudi v društvenih organizmih. Naše društvo se je osnovalo za pospeševanje vede, in umetnosti za slovenske potrebe in razmere.

Predno pa se veda in umetnost širi in razvija, morajo se sposobiti oni za njo, ki jo hočejo bogatiti. Zato vidimo dan danes na vseučilišnih snovati za vsak oddelek takó imenovanz semenišča. Taki zavodi nimajo družega namena, nego mlade moči izpodbujati in krepiti za samostojno delovanje v določenih oddelkih. Pa tudi zunaj učenih zavodov snujejo se društva za pospeševanje vede in umetnosti.

Če pogledamo na Slovensko, imamo tu zavodov za širjenje omike in vede. Ali zavodov za sposobljanje delavnih moči Slovenci nimajo. Ni je šole na Slovenskem, ktera bi pisatelje vodila in urila teoretično in praktično. Imamo pisateljev raznih šoli in delavnih na razne strani. Ali oni nam po svojih močeh kažejo samo zrele sadove, nikakor pa ne trnjevih poti, po katerih so dospeli do takih sadov. Oni nam kažejo žetev, ne pa, kako so svoje polje obdelovali.

Pisateljski posel pa je težaven in potrebuje veliko priprav. Ni čuda, če si neizpodbujene in neurjene mlade moči ne upajo na dan, tudi ko bi še tako hrepenele po delovanji na slovstvenem polji slovenskem. Nikdo nam tedaj ne more zameriti, ako želi naše društvo šolati se samo v svoji šoli, ker šole doma ne vidi. Za šolanje mladih moči, ki se hočejo za pisatelje sposobljati, je tedaj naše društvo osnovano v prvi vrsti in jako potrebno.

Vresnici veda in leposlovje pri nas peša, in kar se porodi, kaže samo izjemoma moč teoretične izurjenosti. Boljšega stanja je tedaj želeli na to stran, in takó je naše društvo samo na sebi opravičeno. Ono hoče najprej sebi zadostovati in noče motiti na to stran drugih društev. Še le v drugi vrsti želi društvo koristiti tudi na zunaj s pozitivnim delovanjem že zdaj. Nikdar pa ni pozabiti, da sadovi društveni so v prvi vrsti samo zaradi notranjih vaj, ne pa zaradi širjenja takih početkov. Kar društvo utegne obelodaniti tudi za Slovence, je samo nasledek, ne pa prvi društven namen. Slovenci naj iščejo v našem društvu šole za prihodnje delovanje tukaj se urečih moči, ne pa že zdaj zrelih sadov. Iz tega pa ne sledi, da bi tudi zares ne utegnili kaj zrejšega občinstvu podati; samo načela ni preobračati.

Ako hoče kdo daljih pojasnil, naj se spomni na stare retorične šole, ki so svoje ude urile v spisovanji in govorjenji; ali pa naj gleda na današnja semenišča: naše društvo želi biti pisateljsko semenišče. Namera za vajo ni utopična, ker je edina in potrebna na Slovenskem. Pa tudi društveniki so taki, ki so sposobni za naznačene vaje.

(Konec prih.)

Domače novice.

V Ljubljani 22. februarja.

(Mestni odbor) je imel včeraj sejo, v kateri je zadnjič voljeni odsek poročal, kako hoče mesto ljubljansko obhajati 25letnico cesarjevo in cesaričine poroke. Več o tem prihodnjič.

(Šematizem ljubljanske škofije za leto 1879) je prišel ravnokar na svitlo. Iz njega je razvidno, da je v tej škofiji začetkom tega leta duhovnikov: 15 kapitalarnih, 453 v dušnem pastirstvu, 25 v drugih službah, 58 v pokoji, 23 po drugih škofijah, 22 pa pri nas iz drugih škofij; razen tega je še 46 redovnih duhovnikov. Lansko leto jih je umrlo 14, v semenišči se jih pripravlja za duhovski stan 43. Izpraznjenih je: 2 kononikata, 40 župnij (far), 2 samostojni kaplaniji, 1 stara kaplanija, 7 ekspozičur, 63 kaplanij pri farah in 25 beneficij. — Prebivalcev šteje škofija: 456.672 katoličanov, 130 zedinjenih grkov (Vlahov), 193 srbijanov (starovercev), 340 protestantov in blizo 26 židov (judov), vseh skup toraj 457.361 duš.

(Imenovanje.) Za vladnega koncipista na Kranjskem je imenovan Henrik Konrad Eibesfeldski, sin bivšega deželnega predsednika kranjskega, za vladnega komisarja pa Gottfried Fridrich.

(Vprašanje do sl. deželne odbora.) Kako je to, da se mizarška, ključarska itd. dela za poslopja na Studencu še le zdaj razpisujejo? Ali je mogoče manjšemu obrtniku v tako kratkem času preskrbeti se s pripravnim lesom, ali mu bo tako lahko delavcev dobiti zdaj, ko vse v Bosno sili? Že lansko jesen je bil čas ta dela razpisati. Da sl. deželni odbor to še le zdaj stori, to diši skoro po tem, kakor bi se hoteli manjši obrtniki od dela izključiti. Kako je to, da nas tačas ne izključijo, kedar je treba davke in deželne doklade plačevati? Tačas žulijo le nas, ne pa velikih kapitalistov in podvzetnikov. Kjer bi se pa dalo kaj zaslužiti, tam nas ne vidijo. — Manjši obrtnik.

(V seji družbe kmetijske 16. dne t. m.) je predsednik baron Wurzbach pozdravil nove 3 odbornike gospode: Murnika, Jeriča in Robiča ter izrekel prepričanje, da bodo radi pospeševali korist domovine na kmetijskem polju. Potem so se odborniki razvrstili v 5 odsekov. Ker ima po sklepu občnega zbora kmetijska družba o priliki sreberne poroke Nj. Veličanstvoma pokloniti adresi, so bili v odsek, ki naj načrta adresi, voljeni gg. baron Wurzbach, dr. Poklukar in dr. Janez Bleiweis. — V odsek, ki ima načrt v občnem zboru sklenjene peticije za odpravo davkovskih iztirjevalcev izdelati, sta bila izvoljena odbornika pl. dr. Maks Wurzbach in L. Robič. — Živahna razprava se je vsled dopisa c. kr. deželne vlade od 7. dne t. m. sukala okoli vprašanja, kako naj se ustanovi odsek za pospeh konjereje, ki ima prevzeti opravila bivše c. kr. deželne konjerejske komisije; naposled so obveljali sledeči sklepi: 1) ves centralni odbor se konstituira za konjerejni odsek, 2) odbor tega odseka pa so: baron Wurzbach, Seunig, Murnik, dr. Ahačič in dr. Bleiweis, 3) to se neznani c. kr. deželni vladi s prošnjo za začasno dovolitev 100 gl. povračila za upravne stroške.

(Predpustna veselica) debeli četrtek v ljubljanski čitalnici je bila dobro obiskana in prav živahna. Vrli naši pevci so moške zборе na pohvalo vsega občinstva izvrševali, le igra „Rokavica“ ni imela pravega vtisa. Loterija je imela večidel le šaljive dobitke, zato je bilo pri nji marsikaj smeha. Po besedi je bil ples. Če bi bilo vino boljše, bi bila družba še bolj židane volje.

(Zblaznela) je žena tukajšnjega odstavljenega poštnega uradnika G. zavoljo tega, ker je znani krojač R. za mal znesek dal že tako v revščino padlega moža eksekvirati in vse hišno orodje kar prenesti.

(Z okna skočil) je nek uradnijski služabnik na Bregu in se hudo pobil. Vzrok temu je bil neki vedni prepir z ženo.

Razne reči.

— Predrznost lahonov v Trstu. Iz Trsta zvemo o neki lahonski hudobnosti, ki je res grozna in če bi se v Ljubljani zgodila, napravila bi velikansk hrup. Kakor vsako leto, so imeli vojaki tudi letos pretekli četrtek svoj predpustni ples v Kozlerjevem „Monte verde.“ Ko je prišel k njemu tudi povabljeni cesarski namestnik baron Pino, je počila petarda, ki je vsa okna in steklo razbila, ljudi pa k sreči ni poškodovala. Bratje Kozlerjevi imajo okoli 800 gl. škode. Hudodolnika ali hudodelnikov — — — še nimajo. Ali ne bi bilo dobro, če bi vlada naša tem lahomom vsaj toliko na noge stopila, kakor n. pr. nam Slovencem?

— Slo v s t v o. „Izgledi bogoljubnih otrok iz vsih časov keršanstva.“ To je naslov posebni knjižici (v 8° str. 150), ktero je ponatisnjeno iz „Zg. Danice“ spisal in založil g. Anton Kržič, katehet, in ktera se pri njem v nunskem samostanu v Ljubljani dobiva mehko vezana po 30 sold., trdo vezana v platnemem hrbtu po 40 sl. Spisovatelj ima sam opraviti z mladino in vé, kako potrebna je duhovne hrane, in koliko moč imajo lepi dogodki in izgledi do njenega srca in življenja, jel je po „Zg. Danici“ lani spisovati življenje bogoljubnih, nepopačenih otrok najpred iz sedanjega veka (na pr. Bernardinica iz Lurda, Pij IX., Vianney, Lataste, Katarina Emerih itd.) letos pa hoče nadaljevati iz preteklih bližnjih in davnih časov krščanstva, v poduk in posnemo ne le mladim, temuč tudi v veselje in tolažbo odraslim, katerim čedalje menj pobožne mladine prihaja pred oči. Vsi, očetje in matere, učeniki in učenice, katerim je mar, da se to popravi in slovenska mladina varuje hudega in nagiba k čednosti, naj omenjene izgleda po moči razširjujejo med njo in tako podpirajo tudi pisatelja v bogoljubnem početju.

— Zabavnika „Deutscher Hauschatz“ prišel je te dni na svitlo 7. snopič, ki obsega: Die Fugger und ihre Zeit. Ein Bildercyclus von Franz von Seeburg (Fortsetzung) — Das Christenthum am Hofe der römischen Kaiser und in den Palästen des Adels während der Jahrhunderte der Verfolgung. Von Dr. Anton de Waal. — Im ewigen Frühling. — Eine Schlittenfahrt im 17. Jahrhundert. —

Der größte Brückenbogen der Welt. — Berliner Chronik, Von Dr. X. — Katholische Lebensbilder. Johannes Heinrich Beckman, Bischof von Osnabrück. Von Domprediger Neumann. — Ein Denkmal aus der Zeit vor Jahrtausenden. — Elektrische Beleuchtung. — Allerlei. — Podobe pa so: Eine Schlittenfahrt im 17. Jahrhundert. Gemalt von G. Marx. — Katakomben-Kammer, in welcher der. h. Petrus die ersten Christen Rom's um sich versammelte. — Statue des Moyses. — Das Forum Romanum und das Capitol im heidnischen Rom. — Ein Hammok auf Madeira. — Das Schlittenfahren auf Madeira, — Der Winkeladvokat. Originalzeichnung von E. Stammel. — Via Appia ausserhalb Rom. — Altar in der Seitenkapelle der Kirche der h. Pudentiana in Rom. — Allegorische Darstellung des himmlischen Gastmahles im Coemeterium der Flavia Domitilla. — Petrus und Paulus. — Der größte Brückenbogen der Welt: Die neue Brücke Maria Pia über den Douro zu Porto in Portugal. Originalzeichnung von Perot. — Vexirbild. — Obelisk vom Sonnentempel des alten Heliopolis in Aegypten. Von C. Werner. — Johannes Heinrich Bockman, Bischof von Osnabrück. Nach einer Photographie. — Katakombenkirche des h. Hermes. — Grabkammer der h. Cäcilia. — Marmorstatue der h. Cäcilia von Maderno. — Treppe in das Coemeterium der h. Lucina. — Deckengemälde vom guten Hirten im Coemeterium der h. Lucina. — Grabstein der Aurelia Proba. — Denkstein der Kicinia. — Grabgemach im Coemeterium der hl. Agnes. — Grab der h. Agnes, das als Doppelkapelle diente. — Grundriss zweier Katakombenkapellen im Coemeterium der h. Agnes. — Elektrische Lampe. 4 Figuren. — Vsako leto izide 18. t. j. vsake 3 tedne 1 snopič po 24 kr., in se zamore naročiti v vsaki knjigarini ali pa naravnost po pošti.

Eksekutivne dražbe.

24. februarija: 3. Dolinar v Mokronogu. 3. Podrekar s Posavca v Radolici. 2. Knific iz Smednika v Kranji. Ambrožič iz Ljubljane, Pirkovičovo pos. v Kolovratu, 1. Pilpah iz Kanderš, in 1. Ulbing v Ljubljani. 1. Štefanič iz Dobravice v Metliki.

Lep in prav dober glasovir

je naprodaj v Ljubljani, na mestnem trgu št. 15, III. nad-tropje. (1)

Žitne cene preteklega tedna.

Za tiste, katerim nova mera in vaga še ni gladka, pristavili smo, koliko bi reči veljale po stari meri. 1 hektoliter znaša $3\frac{26}{100}$ mernikov.

Reči	V Ljubljani		V Novem-mestu		V Kranji		V Sodražici		V Mariboru		V Ptujju		V Ormužu		V Celovcu		V Zagrebu	
	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.	gl.	kr.
Pšenice (hektoliter mernik)	6	58	7	—	7	—	9	45	6	20	6	—	5	80	9	46	8	90
	2	5	2	15	2	15	2	60	1	90	1	65	1	80	2	72	2	73
Reži (hektoliter mernik)	4	55	4	56	5	20	—	—	4	30	4	—	4	50	5	86	7	—
	1	40	1	50	1	60	—	—	1	32	1	31	1	38	1	80	2	—
Ječmena (hektoliter mernik)	4	8	3	10	4	55	4	90	4	20	3	40	5	40	6	72	5	20
	1	25	1	5	1	40	1	50	1	30	1	—	1	55	2	7	1	36
Ajde (hektoliter mernik)	4	8	4	22	4	55	5	76	4	20	3	80	4	17	5	78	6	70
	1	30	1	30	1	40	2	—	1	34	1	16	1	26	1	85	2	6
Prosa (hektoliter mernik)	4	68	4	10	4	70	5	84	4	30	3	40	7	80	4	46	8	60
	1	40	1	25	1	50	1	60	1	38	1	5	2	40	1	86	2	66
Turšico (hektoliter mernik)	4	40	3	75	4	55	6	18	4	20	4	—	6	60	5	97	6	40
	1	15	1	15	1	40	2	50	1	30	1	29	2	53	1	84	1	97
Ovsa (hektoliter mernik)	2	92	2	42	2	76	3	26	2	40	2	40	3	25	3	97	4	—
	—	85	—	70	1	—	1	—	—	74	1	74	1	—	1	21	1	22